

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/162/2002

OPINIE O SYTUACJI NA RYNKU PRACY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Od wielu miesięcy opinie dotyczące sytuacji na rynku pracy - ze względu na społeczną wagę problemu bezrobocia - są stałym przedmiotem naszych badań. Wszystkich ankietowanych pytamy o ocenę sytuacji na rynku pracy i przewidywania w tym zakresie w ciągu najbliższego roku, a osoby pracujące - o to, czy liczą się z możliwością utraty zatrudnienia.

OCENA RYNKU PRACY I PROGNOZY

We wrześniu¹ opinie o sytuacji na rynku pracy są niemal takie same jak przed miesiącem - powszechnie ocenia się ją jako złą lub bardzo złą (w sumie 95% wskazań), tylko mniej niż 0,5% ankietowanych uważa, że jest ona dobra lub bardzo dobra. Ocen zdecydowanie negatywnych („bardzo zła”) jest jednak nieco mniej niż w sierpniu (spadek z 68% do 63%). Różnice ocen między poszczególnymi kategoriami ankietowanych są minimalne (zob. tabele aneksowe).

Tabela 1

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	II 2002		III 2002		IV 2002		V 2002		VI 2002		VII 2002		VIII 2002		IX 2002	
	w procentach															
- bardzo dobra	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
- dobra	0		0		1		0		0		0		1		0	
- ani dobra, ani zła	2	2	1	1	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	3	3
- zła	26	96	22	97	25	95	28	96	28	95	29	97	28	96	32	95
- bardzo zła	70		75		70		68		67		68		68		63	
Trudno powiedzieć	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (148) przeprowadzono w dniach 6-9 września 2002 roku na liczącej 1235 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Jeśli chodzi o prognozy dotyczące rozwoju sytuacji w tej dziedzinie w ciągu najbliższego roku, mniej osób niż w sierpniu (spadek o 5 punktów, do 35%) przewiduje pogorszenie, więcej natomiast (wzrost o 5 punktów, do 47%) sądzi, że się ona nie zmieni; optymistów spodziewających się poprawy sytuacji jest równie niewiele jak miesiąc temu (10%).

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań															
	II 2002		III 2002		IV 2002		V 2002		VI 2002		VII 2002		VIII 2002		IX 2002	
	w procentach															
- zdecydowanie się poprawi	0	10	0	6	0	8	0	7	0	8	0	9	0	10	0	10
- raczej się poprawi	10		6		8		7		8		9		10		10	
- nie zmieni się	41	41	35	35	37	37	43	43	40	40	42	42	42	42	47	47
- raczej się pogorszy	32	42	39	52	35	48	34	45	33	46	33	43	31	40	27	35
- zdecydowanie się pogorszy	10		13		13		11		13		10		9		8	
Trudno powiedzieć	7	7	7	7	7	7	5	5	6	6	7	7	8	8	8	8

Nadzieję na poprawę sytuacji na rynku pracy częściej wyrażają mężczyźni niż kobiety, optymistami są też - częściej niż inni - ludzie młodzi (w wieku od 18 do 34 lat) oraz mieszkańcy dużych miast, ankietowani z wyższym wykształceniem i badani o wysokich dochodach. Najwięcej pesymistów w tej sprawie odnotowaliśmy wśród mieszkańców najmniejszych miast, pracowników fizyczno-umysłowych, robotników wykwalifikowanych, bezrobotnych i osób osiągających niskie dochody. Pesymizmowi w przewidywaniach wyraźnie sprzyjają prawicowe poglądy polityczne (zob. tabele aneksowe).

Bardzo krytyczne od dawna oceny lokalnego rynku pracy niewiele się zmieniły: prawie nikt z badanych nie uważa, że w ich miejscowości bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę, a tylko 16% sądzi, iż można się gdzieś zatrudnić, ale trudno jest o pracę odpowiednią. Zdecydowana większość ankietowanych - w sumie ponad cztery piąte - jest zdania, że trudno jest o jakąkolwiek pracę (44%) lub że żadnej pracy nie można znaleźć (37%).

Tabela 3

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań							
	II 2002	III 2002	IV 2002	V 2002	VI 2002	VII 2002	VIII 2002	IX 2002
	w procentach							
- bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	0	0	1	0	0	0	0	0
- można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	13	12	15	14	16	16	15	16
- trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	40	41	43	44	39	43	40	44
- nie można znaleźć żadnej pracy	45	46	39	40	42	40	43	37
Trudno powiedzieć	1	2	2	2	3	1	2	2

Trzeba jednak zaznaczyć, że w porównaniu z sierpniem ubyło opinii zdecydowanie negatywnych („nie można znaleźć żadnej pracy”), a przybyło ocen nieco bardziej umiarkowanych („trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę”).

Im ankietowani są starsi, tym częściej uważają, że nie można znaleźć żadnej pracy. Ponadto im mniejsze jest miejsce zamieszkania badanych oraz im niższe ich wykształcenie, tym częściej oceny lokalnego rynku pracy są zdecydowanie negatywne, i odwrotnie - w większych miastach i wśród respondentów wykształconych więcej jest osób dostrzegających możliwości zatrudnienia. Optymizm powiązany jest również z dobrą sytuacją materialną ankietowanych. Możliwość znalezienia jakiejś pracy, choć niekoniecznie odpowiedniej, stosunkowo najczęściej dostrzegają przedstawiciele kadry kierowniczej, pracownicy umysłowi niższego szczebla, osoby pracujące na własny rachunek oraz uczniowie i studenci. Natomiast bezrobotni, badani z wykształceniem podstawowym, mieszkańcy wsi najczęściej nie widzą żadnych możliwości zatrudnienia.

POCZUCIE ZAGROŻENIA UTRATĄ PRACY

W porównaniu z sierpniem zwiększył się wśród osób pracujących odsetek obawiających się utraty pracy. (Odnotowana miesiąc temu niewielka poprawa była krótkotrwała.) Obecnie blisko połowa zatrudnionych (47%, wzrost o 7 punktów) liczy się z możliwością utraty pracy, a liczebnie taka sama grupa (47%, spadek o 8 punktów) uważa, że jest to mało prawdopodobne.

Tabela 4

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																	
	I 2002 (N=414)		II 2002 (N=435)		III 2002 (N=435)		IV 2002 (N=460)		V 2002 (N=478)		VI 2002 (N=489)		VII 2002 (N=471)		VIII 2002 (N=447)		IX 2002 (N=542)	
	w procentach																	
Bardzo poważnie się z tym liczę	18	49	17	42	17	51	15	40	17	48	18	45	15	49	16	40	17	47
Raczej tak	31		25		34		25		31		27		34		24		30	
Raczej nie	28	47	25	53	21	43	25	55	24	47	25	51	25	47	28	55	22	47
Nie, to mało prawdopodobne	19		28		22		30		23		26		22		27		25	
Trudno powiedzieć	4	4	5	5	7	7	5	5	5	5	4	4	4	4	5	5	7	7

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Im niższe jest wykształcenie ankietowanych, tym większy ich odsetek obawia się utraty pracy. Ponadto im gorzej badani oceniają własne warunki materialne, tym częściej liczą się z możliwością utraty obecnej pracy. Takiego poczucia zagrożenia najczęściej nie mają natomiast przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy instytucji państwowych i publicznych oraz rolnicy (zob. tabele aneksowe).

★

★

★

Opinie o sytuacji na rynku pracy są niemal takie same jak przed miesiącem. Powszechne jest przekonanie, że jest ona bardzo zła lub zła. W porównaniu z sierpniem zmalała liczba badanych przewidujących pogorszenie sytuacji na rynku pracy w ciągu najbliższego roku, jednocześnie wśród osób aktywnych zawodowo zwiększył się odsetek liczących się z możliwością utraty zatrudnienia.

Opracował

Włodzimierz DERCZYŃSKI

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację na rynku pracy w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	3	95	2	1235
Płeć					
Mężczyźni	0	2	96	1	590
Kobiety	0	3	94	3	645
Wiek					
18-24 lat	1	5	92	3	191
25-34	0	2	96	1	223
35-44	1	3	95	1	225
45-54	0	3	95	2	245
55-64	0	2	98	0	149
65 lat i więcej	0	4	91	5	202
Miejsce zamieszkania					
Wieś	0	5	92	4	450
Miasto do 20 tys.	1	2	95	2	168
20-100 tys.	0	1	97	1	228
101-500 tys.	1	1	98	0	247
501 tys. i więcej mieszk.	1	3	95	1	142
Wykształcenie					
Podstawowe	1	4	91	4	325
Zasadnicze zawodowe	0	2	97	2	328
Średnie	0	3	96	1	460
Wyższe	2	1	96	2	121
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	1	97	2	73
Prac. umysł. niż. szczebla	2	2	94	2	105
Pracownicy fiz. - umysł.	0	4	96	0	110
Robotnicy wykwalifikowani	0	2	98	0	100
Robotnicy niewykwalifik.	2	3	92	3	43
Rolnicy	0	3	96	1	69
Pracujący na własny rach.	0	2	98	0	53
Bierni zawodowo					
Renciści	0	3	92	5	132
Emeryci	0	3	94	2	230
Uczniowie i studenci	0	7	93	0	94
Bezrobotni	1	0	97	1	167
Gospodynie domowe i inni	0	5	87	8	56
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	1	3	95	2	197
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	1	2	97	0	95
sekt. pryw. poza rolnict.	0	3	97	1	194
prywatnym gosp. rolnym	0	3	96	1	65
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	0	1	95	4	152
300-399	0	0	99	1	100
400-599	1	3	96	1	214
600-800	0	4	95	1	205
Powyżej 800 zł	0	3	96	0	140
Ocena własnych war. mater.					
Złe	0	1	96	3	367
Średnie	0	3	95	2	585
Dobre	0	4	93	2	283
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	0	5	92	3	90
Raz w tygodniu	0	3	95	2	624
1-2 razy w miesiącu	0	4	92	3	190
Kilka razy w roku	1	2	97	0	214
W ogóle nie uczestniczy	0	3	96	1	116
Poglądy polityczne					
Lewica	0	2	96	2	347
Centrum	0	3	94	1	303
Prawica	1	3	97	1	238
Trudno powiedzieć	0	3	93	4	346

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja na rynku pracy w Polsce:

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	10	47	35	8	1235
Płeć					
Mężczyźni	13	46	35	6	590
Kobiety	7	48	34	10	645
Wiek					
18-24 lat	19	42	34	6	191
25-34	12	54	29	5	223
35-44	5	47	44	4	225
45-54	8	48	37	7	245
55-64	7	50	37	6	149
65 lat i więcej	9	42	29	21	202
Miejsce zamieszkania					
Wieś	9	51	29	11	450
Miasto do 20 tys.	6	41	45	8	168
20-100 tys.	9	42	42	6	228
101-500 tys.	13	49	35	4	247
501 tys. i więcej mieszk.	13	48	31	8	142
Wykształcenie					
Podstawowe	9	44	30	17	325
Zasadnicze zawodowe	10	49	36	5	328
Średnie	8	49	39	4	460
Wyższe	20	45	29	6	121
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	21	41	32	6	73
Prac. umysł. niż. szczebla	8	54	33	5	105
Pracownicy fiz.-umysł.	7	49	41	3	110
Robotnicy wykwalifikowani	7	48	40	5	100
Robotnicy niewykwalifik.	15	47	29	10	43
Rolnicy	2	55	35	7	69
Pracujący na własny rach.	8	49	35	8	53
Bierni zawodowo					
Renciści	8	48	33	11	132
Emeryci	9	45	31	15	230
Uczniowie i studenci	18	42	31	9	94
Bezrobotni	14	42	41	3	167
Gospodynie domowe i inni	2	57	36	6	56
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	10	56	28	6	197
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	10	45	37	9	95
sekt. pryw. poza rolnict.	11	43	42	4	194
prywatnym gosp. rolnym	2	51	41	6	65
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	9	45	41	6	152
300-399	8	58	25	8	100
400-599	5	47	39	10	214
600-800	8	47	38	7	205
Powyżej 800 zł	18	43	33	6	140
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	44	39	9	367
Średnie	10	50	34	7	585
Dobre	14	46	32	9	283
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	8	47	32	13	90
Raz w tygodniu	8	47	38	7	624
1-2 razy w miesiącu	11	49	28	13	190
Kilka razy w roku	11	46	39	5	214
W ogóle nie uczestniczy	21	46	28	5	116
Poglądy polityczne					
Lewica	15	47	32	5	347
Centrum	9	51	35	5	303
Prawica	10	41	43	6	238
Trudno powiedzieć	6	48	32	15	346

Tabela 3. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie: 1 - bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę; 2 - można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią; 3 - trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę; 4 - nie można znaleźć żadnej pracy

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	16	44	37	2	1235
Płeć						
Mężczyźni	0	17	43	37	3	590
Kobiety	0	16	45	37	2	645
Wiek						
18-24 lat	0	19	49	30	2	191
25-34	0	22	42	32	3	223
35-44	0	18	44	36	2	225
45-54	0	17	46	37	1	245
55-64	0	12	43	41	3	149
65 lat i więcej	0	7	42	46	4	202
Miejsce zamieszkania						
Wieś	0	10	37	52	2	450
Miasto do 20 tys.	0	12	46	40	2	168
20-100 tys.	0	11	60	28	1	228
101-500 tys.	0	19	47	30	3	247
501 tys. i więcej mieszk.	1	44	38	12	5	142
Wykształcenie						
Podstawowe	0	7	39	51	3	325
Zasadnicze zawodowe	0	13	46	40	1	328
Średnie	0	22	47	28	2	460
Wyższe	1	25	44	22	7	121
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	28	43	23	6	73
Prac. umysł. niż. szczebla	1	35	47	15	2	105
Pracownicy fiz.- umysł.	0	18	55	24	3	110
Robotnicy wykwalifikowani	0	19	55	26	0	100
Robotnicy niewykwalifik.	0	14	43	43	0	43
Rolnicy	0	11	45	44	0	69
Pracujący na własny rach.	0	29	49	23	0	53
Bierni zawodowo						
Renciści	0	6	43	48	3	132
Emeryci	0	10	41	45	4	230
Uczniowie i studenci	0	24	44	30	3	94
Bezrobotni	0	7	38	54	1	167
Gospodynie domowe i inni	0	18	40	40	2	56
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	20	46	30	4	197
spółce właścicieli	0	22	49	26	3	95
prywatnych i państwa	0	28	53	18	1	194
sekt. prywat. poza rolnict.	0	11	51	37	0	65
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	0	7	37	56	0	152
300-399	0	10	45	44	1	100
400-599	0	16	47	37	1	214
600-800	0	17	45	33	5	205
Powyżej 800 zł	1	21	47	25	5	140
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	9	38	52	1	367
Średnie	0	15	50	33	2	585
Dobre	1	28	42	26	3	283
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	26	40	33	1	90
Raz w tygodniu	0	12	46	40	2	624
1-2 razy w miesiącu	0	19	37	41	3	190
Kilka razy w roku	0	18	46	33	3	214
W ogóle nie uczestniczy	1	22	48	23	5	116
Poglądy polityczne						
Lewica	0	20	47	30	4	347
Centrum	0	16	47	34	2	303
Prawica	0	21	44	33	2	238
Trudno powiedzieć	0	10	40	49	2	346

Tabela 4. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy
(np. zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu,
gospodarstwa itp.)?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	47	47	7	542
Płeć				
Mężczyźni	50	43	7	296
Kobiety	43	51	6	246
Wiek				
18-24 lat	62	35	3	45
25-34	45	46	9	145
35-44	53	39	7	153
45-54	43	53	4	157
55-64	24	65	11	37
65 lat i więcej	55	45	0	6
Miejsce zamieszkania				
Wieś	49	49	3	190
Miasto do 20 tys.	39	46	14	89
20-100 tys.	52	42	6	87
101-500 tys.	43	50	8	112
501 tys. i więcej mieszk.	50	44	6	64
Wykształcenie				
Podstawowe	52	45	3	57
Zasadnicze zawodowe	51	40	10	170
Średnie	46	47	7	214
Wyższe	37	60	3	100
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	36	62	2	71
Prac.umysł.niż.szczebła	47	48	5	103
Pracownicy fiz.-umysł.	43	43	14	104
Robotnicy wykwalifikowani	56	38	6	99
Robotnicy niewykwalifik.	76	18	6	38
Rolnicy	40	59	1	61
Pracujący na własny rach.	42	51	6	52
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	40	54	6	194
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	55	33	12	91
sekt. pryw. poza rolnict.	51	43	6	187
prywatnym gosp. rolnym	40	59	1	61
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	43	47	11	39
300-399	70	25	5	49
400-599	47	46	6	87
600-800	54	40	7	108
Powyżej 800 zł	43	51	7	70
Ocena własnych war. mater.				
Złe	68	26	6	113
Średnie	44	48	8	275
Dobre	36	60	4	154
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	60	7	30
Raz w tygodniu	50	43	6	259
1-2 razy w miesiącu	39	50	11	99
Kilka razy w roku	49	46	5	111
W ogóle nie uczestniczy	46	52	2	43
Poglądy polityczne				
Lewica	46	47	7	162
Centrum	52	42	7	140
Prawica	52	46	2	113
Trudno powiedzieć	37	52	10	128